

Hæstiréttur

Mál nr. 289/2007

Fimmtudagurinn 6. mars 2008

Ágústa Hólm Jónsdóttir (Jónas Haraldsson lögmaður)

gegn

Ísfélagi Vestmannaeyja hf. (Jóhannes B. Björnsson lögmaður)

Lykilorð

Ráðningarsamningur. Sjómaður. Veikindalaun

Sjómenn. Veikindalaun. Ráðningarsamningur.

Á gegndi ásamt nafngreindum manni stöðu háseta á fiskiskipi í eigu Í. Skiptust þau á að fara í veiðiferðir og greiddi Í þeim laun í samræmi við samning þeirra sjálfra um það hvernig þeim skyldi skipt milli þeirra. krafðist Á í málinu launa í veikindaforföllum sem hún taldi sig vanhaldna um. Talið var að Á og umræddur maður hafi gegnt stöðu háseta sameiginlega og að í ljósi þessa yrði litið svo á að Í hefði greitt að fullu laun Á í veikindaforföllum í samræmi við ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Gunnlaugur Claessen og Ólafur Börkur Þorvaldsson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 25. maí 2007. Hún krefst þess að stefndi greiði sér 712.951 krónu með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu af 504.330 krónum frá 15. janúar 2005 til 15. mars sama ár, en af 712.951 krónu frá þeim degi til greiðsludags. Hún krefst einnig málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Áfrýjandi var ráðin á árinu 1996 sem háseti á fiskiskip stefnda, Snorra Sturluson VE 28. Ráðningin mun hafa verið munnleg. Óumdeilt er að frá upphafi var starfi áfrýjanda hagað þannig að hún fór aðra hvora veiðiferð með skipinu, en var í fríi hina. Á móti henni gegndi starfinu Helgi Guðbrandsson, sem fór þá veiðiferð sem áfrýjandi var í fríi, en var sjálfur í fríi meðan áfrýjandi var á sjó. Snorri Sturluson er frystitogari og mun hver veiðiferð hafa staðið yfir í um það bil einn mánuð, en nokkurra daga stöpp í höfn þess á milli.

Áfrýjandi varð óvinnufær vegna læknisaðgerðar sem hún gekkst undir 1. nóvember 2004. Af framlögðu læknisvottorði er sýnt fram á að hún var óvinnufær á tímabilinu 1. nóvember 2004 til 19. janúar 2005. Ágreiningur málsaðila varðar uppgjör launa fyrir tímabilið 17. nóvember 2004 til 16. janúar 2005 eins og nánar greinir í II. kafla hér á eftir.

Fram er komið í málinu að frá upphafi skiptust launagreiðslur milli áfrýjanda og Helga Guðbrandssonar samkvæmt sérstöku samkomulagi þeirra sjálfra, sem stefndi greiddi launin eftir. Eypór Harðarson, útgerðarstjóri stefnda, lýsti þessu fyrirkomulagi nánar í skýrslu fyrir dómi, sem um þetta fellur saman við skýringar áfrýjanda. Í stað þess að hvort um sig nyti allra launa fyrir veiðiferð, sem farið var í og væri launalaust þess á milli, var launum fyrir allar veiðiferðir deilt upp á milli þeirra. Skipti þar mestu máli að aflahlut háseta var skipt jafnt þannig að hvort um sig fékk hálfan aflahlut greiddan fyrir hverja veiðiferð. Aðrar sérstakar greiðslur féllu að meirihluta til í hlut þess, sem fór í veiðiferðina, svo sem fæðispeningar og hlífðarfatapeningar. Skiptin á heildarlaunum háseta fyrir hverja veiðiferð voru þannig ekki jöfn, þar sem ívið meira kom í hlut þess, sem fór á sjó hverju sinni. Hafa báðir aðilar skýrt þetta á þann veg að með þessu hafi verið leitast við að jafna áhættu, svo sem vegna þess að veiðum gat verið beint að misjafnlega verðmætum fisktegundum hverju sinni. Er fram komið að allmargir skipverjar hafi samið sín á milli um slíka „innbyrðis greiðslumiðlun.“ Kvað Eypór stefnda hafa litið svo á að hann gerði ekki annað en að deila launum milli tveggja manna, sem skiptu einni stöðu, í samræmi við óskir þeirra.

II.

Áfrýjandi reisir kröfu sína á 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985. Kveðst hún hafa átt rétt til „staðgengilslauna í veikindaforföllum“, að hámarki í tvo mánuði samkvæmt greininni, en stefndi hafi hins vegar einungis greitt um það bil helming af staðgengilslaunum á því tveggja mánaða tímabili sem um ræðir. Veikindalaunaréttur áfrýjanda miðist við tímabilið frá 17. nóvember 2004 til 16. janúar 2005 og taki þar með yfir eina veiðiferð frá 17. nóvember til 23. desember 2004, og hluta af annarri, sem stóð yfir tímabilið frá 2. janúar til 3. febrúar 2005. Áfrýjandi telur ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga fela í sér sérreglu, en samkvæmt henni hafi áfrýjanda borið að fá greidd á þessu tímabili öll laun, sem fylgdu stöðu háseta um borð í Snorra Sturlusyni og breyti engu um þá niðurstöðu að umrætt skiptimannakerfi hafi verið í gildi á skipinu. Stefndi hafi hins vegar aðeins greitt henni hálfan aflahlut á þessu tímabili og að auki séu vangreiddar aðrar greiðslur samkvæmt kjarasamningi. Telur áfrýjandi marga dóma Hæstaréttar allt frá 1985 staðfesta að sá réttur felist í 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga, sem hún krefst. Loks hafi stefndi leiðrétt laun hennar og gert þau réttilega upp vegna slyss, sem hún varð fyrir síðla árs 2005 og gerði hana þá

óvinnufæra að nýju í nokkrar vikur. Þrátt fyrir það hafi stefndi neitað að leiðrétta laun vegna forfalla hennar í árslok 2004 og fram í miðjan janúar 2005, sem áður var getið og mál þetta snýst um.

Stefndi telur sig hafa gert upp laun við áfrýjanda í samræmi við þann rétt, sem hún eigi samkvæmt áðurnefndu lagaákvæði. Sú síðarnefnda deili einni stöðu með öðrum manni og eigi aðeins rétt og beri um leið aðeins skylda til að fara í aðra hvora veiðiferð. Krafa hennar feli hins vegar í sér að hún fái laun eins og hún hafi ein gegnt 100% starfi. Hún yrði þannig mun betur sett en ef hún hefði gegnt starfi sínu óforfölluð. Kveðst stefndi hafa gert upp laun við áfrýjanda fyrir allt veikindatímabilið með hefðbundnum hætti og hún því orðið jafnt sett og ef hún hefði verið fullfrísk. Telur stefndi skýringar áfrýjanda á ætlaðri sérreglu í 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga ekki standast. Efni þeirrar greinar sé sótt í lög nr. 49/1980, en með þeim hafi verið breytt þágildandi sjómannalögum nr. 67/1963. Tilgangurinn hafi verið sá að veita sjómönnum sama rétt til launa í forföllum vegna sjúkdóma og slysa og landverkamenn höfðu áður fengið við setningu laga nr. 19/1979. Telur hann ummæli í athugasemdum, sem fylgdu frumvarpi til laga nr. 49/1980 mæla gegn skýringu áfrýjanda á efni greinarinnar. Hið sama eigi við um framsöguræðu ráðherra á Alþingi, er hann mælti fyrir frumvarpinu, þar sem fram komi að „það er ekki beinlínis ætlast til að menn græði fjárhagslega á veikindum, heldur að þeir verði ekki fyrir tapi. Maður, sem slasast í launalausn fríi, fengi annars meiri greiðslur en ef hann slasaðist ekki.“ Stefndi mótmælir loks að dómur Hæstaréttar, sem áfrýjandi vísar til, skipti hér máli enda tilvikin ólík því sem nú sé til úrlausnar. Að því er varði sérstaklega hina elstu þeirra frá árinu 1985 hafi niðurstaða ráðist af ólíkum orlofsrétti sjómanna og landverkamanna, sem hafi fyrst verið jafnaður með lögum eftir það. Dómur Hæstaréttar í máli nr. 207/2005, sem áfrýjandi vísi einnig sérstaklega til, eigi ekki heldur við hér, en þar hafi verið deilt um rétt til kauptryggingar eftir að því tveggja mánaða tímabili lauk, sem 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga taki til. Ágreiningur um það sé ekki til úrlausnar í þessu máli.

III.

Í málinu reynir á ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga, en þar segir meðal annars að verði skipverji óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla, sem hann verður fyrir meðan á ráðningartíma stendur, skuli hann „eigi missa neins í af launum sínum í hverju sem þau eru greidd ... þó ekki lengur en tvo mánuði.“ Ákvæðið hefur áður verið skýrt í dómi Hæstaréttar í máli nr. 3/1993 í dómasafni réttarins 1994, bls. 2514 þannig: „Lagaákvæðið er svo afdráttarlaust, að það verður eigi skilið öðruvísi en svo, í því samhengi, sem hér reynir á, að stefndi eigi rétt til þeirra launa, sem hann hefði fengið greidd fyrir að gegna starfi sínu áfram, ef veikindi hefðu ekki gert hann ófæran til þess.“

Það starf, sem áfrýjandi var ráðin til að gegna, fólst í því að fara aðra hvora veiðiferð á fiskiskipinu Snorra Sturlusyni. Annar maður gegndi starfinu á móti henni og saman voru þau í einni stöðu. Samkvæmt ráðningu áfrýjanda var þannig fyrirfram ljóst að hún var í fríi meðan á veiðiferð stóð 2. október til 14. nóvember 2004 og að hún átti aftur að vera í fríi 2. janúar til 3. febrúar 2005. Hún varð óvinnufær 1. nóvember 2004 og þau forföll gerðu henni ókleift að gegna starfsskyldum sínum 17. nóvember til 23. desember 2004. Helgi Guðbrandsson var samkvæmt þessu ekki staðgengill áfrýjanda í hinni fyrstu og þriðju þessara veiðiferða. Samkvæmt 1. mgr. 36. gr.

sjómannalaga átti áfrýjandi rétt á óskertum launum í veikindum frá 17. nóvember til 23. desember 2004. Áður var greint frá launauppgjöri til áfrýjanda vegna allra veiðiferða á síðari hluta árs 2004 og byrjun árs 2005 vegna „innbyrðis greiðslumiðlunar.“ Að þessu virtu verður fallist á með stefnda að áfrýjandi hafi fengið að fullu greidd laun, sem hún átti rétt til samkvæmt áðurnefndu ákvæði sjómannalaga. Samkvæmt öllu framansögðu verður niðurstaða hins áfrýjaða dóms staðfest.

Rétt er að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu fyrir Hæstarétti.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur Héraðsdóms Suðurlands 14. maí 2007.

Mál þetta, sem dómtekið var 19. mars s.l., er höfðað með stefnu birtri 22. ágúst s.l.

Stefnandi er Ágústa Hólm Jónsdóttir, [kt.], Brandstöðum, Garðabæ.

Stefndi er Ísfélag Vestmannaeyja, [kt.], Strandvegi 28, Vestmannaeyjum.

Dómkröfur stefnanda eru þær að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 712.951 krónu auk dráttarvaxta samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 af 504.330 krónum frá 15. janúar 2005 til 15. mars sama ár, en af stefnufjárhæð frá þeim degi til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar að mati dómsins.

Dómkröfur stefnda eru þær hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og honum verði dæmdur málskostnaður úr hendi hennar að mati dómsins.

Málavextir.

Stefnandi lýsir málsatvikum svo að hún hafi frá árinu 1996 gegnt stöðu háseta á skuttogaranum Snorra Sturlusyni VE-28 sem stefndi á og gerir út. Hún hafi verið frá vinnu síðan í október 2005 vegna frítímaslyss, en þá hafi hún fótbrotnað og slitið liðbönd. Stefnandi hafi einnig verið óvinnufær tímabilið 1. nóvember 2004 til 19. janúar 2005 vegna aðgerðar á höndum. Hafi stefndi greitt staðgengilslaun í tvo mánuði vegna þessa, með réttum hætti að því er stefnandi taldi. Stefnandi segist hafa leitað sér lögmannsaðstoðar í febrúar 2006 vegna frítímaslyssins og hafi henni þá verið tjáð að samkvæmt sjómannalögum ætti hún rétt til slysa- og veikindakaups, þ.m.t. fullra launa, staðgengilslauna, fyrstu tvo mánuðina eftir slys. Hafi henni þá orðið ljóst að veikindalaun hefðu ekki verið rétt gerð upp vegna óvinnufærni hennar í kjölfar handaraðgerðarinnar.

Stefnandi segist hafa starfað eftir svokölluðu skiptimannakerfi, þ.e. hún fari í eina veiðiferð en sé í fríi þá næstu o.s.frv. Greiðslufyrirkomulag launa sé hins vegar þannig að hún fái greiddan hálfan aflahlut vegna hveftrar veiðiferðar til að jafna áhættuna af misjöfnu aflaverðmæti. Stefnandi telur hins vegar að stefnandi hafi einungis gegnt hálfri stöðu háseta um borð í skipinu og hafi hún því aðeins átt rétt á og verið skylt að fara annan hvern túr með skipinu á móti öðrum háseta, sem gegnt hafi stöðunni á móti stefnanda. Hafi honum með sama hætti verið rétt og skylt að fara

annan hvern túr og sinna stöðu háseta um borð í skipinu að hálfu á móti stefnanda. Þá hafi skipverjar samið svo um sín á milli að þeir skipti til helminga þeim aflahlut sem til falli í hverri veiðiferð í því skyni að jafna áhættuna sín á milli vegna mismunandi aflaverðmætis.

Stefnandi segist hafa átt rétt á staðgengilslaunum í veikindaforföllum sínum í kjölfar handaraðgerðarinnar að hámarki í tvo mánuði samkvæmt 36. gr. sjómannalaga. Stefndi hafi hins vegar greitt stefnanda laun með vísan til fyrr greinds skiptimannakerfis og greiðslufyrirkomulags í tvo mánuði og hafi stefnandi þar af leiðandi einungis fengið u.þ.b. helming af staðgengilslaunum háseta á hinu tveggja mánaða tímabili. Stefnandi segist hafa talið að stefndi hefði gert upp laun í veikindaforföllum með réttum hætti en þegar í ljós hafi komið í mars 2006 að hún hefði ekki fengið greitt með réttum hætti hefði verið leitað til útgerðarstjóra stefnda og þess óskað að hlutur hennar yrði leiðréttur. Hafi þeirri beiðni verið hafnað þrátt fyrir að stefndi hefði skömmu áður greitt stefnanda staðgengilslaun samkvæmt 36. gr. sjómannalaga, fullt kaup í tvo mánuði vegna slyssins í október 2005.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi byggir á því að hún hafi gegnt stöðu háseta á skuttogaranum frá því á árinu 1996 og hafi hún því öðlast rétt til staðgengilslauna í veikindaforföllum samkvæmt 36. gr. sjómannalaga nr. 35/1985, að hámarki í tvo mánuði, en hún hafi forfallast frá vinnu vegna handaraðgerðar 1. nóvember 2004. Hafi stefnandi verið óvinnufær vegna aðgerðarinnar til og með 19. janúar 2005. Stefnandi byggir á því að samkvæmt 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga skuli skipverji sem verður óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla sem hann verði fyrir meðan á ráðningartíma hans standi, eigi missa neins í af launum sínum í hverju sem þau séu greidd svo lengi sem hann sé óvinnufær af framangreindum ástæðum, þó ekki lengur en tvo mánuði. Skipverji sem forfallist vegna veikinda eigi þó ekki rétt til launa í fleiri daga en hann hafi verið í þjónustu útgerðarmanns. Samkvæmt 2. málslíð 1. mgr. 36. gr. laganna taki skipverji, sem sé í launalausum frí er hann forfallast frá vinnu vegna slysa eða veikinda, laun frá þeim tíma er hann skyldi hefja störf að nýju. Samkvæmt lögskráningarvottorði hafi stefnandi verið lögskráð úr skiprúmi 2. október 2004 og hafi þá hafist launalaust frí hennar frá störfum á milli veiðiferða. Hefði stefnandi ekki þurft að fara í umrædda aðgerð hefði hún hafi störf á ný í veiðiferð sem hófst 17. nóvember sama ár. Miðist upphaf veikindalaunaréttar stefnanda, að afloknu launalausum leyfi, því við 17. nóvember sama ár og 2ja mánaða staðgengilslaunaréttur hennar í veikindaforföllum frá 17. nóvember sama ár til og með 16. janúar 2005.

Byggt er á því að samkvæmt launaseðlum dags. 22. desember 2004 og 14. janúar 2005 hafi heildarlaun stefnanda í veikindaforföllum frá 17. nóvember til 22. desember 2004 numið 495.253 krónum (4.032.625 3.537.372). Hásetahlutur í umræddri veiðiferð hafi numið 754.467 krónum. Af launaseðli sjáist að stefndi hafi ekki greitt stefnanda fullt kaup umræddan túr eins og honum hafi borið að gera samkvæmt framangreindu ákvæði sjómannalaga, heldur hafi hún fengið túrinn gerðan upp í samræmi við áðurgreint skiptimannakerfi og greiðslufyrirkomulag. Þá hafi stefnanda borið að fá greiðslu fyrir störf sín sem matsmaður um borð í skipi sínu, en því starfi hafi hún gegnt frá því í júní 2003. Nemi fast kaup matsmanna á frystitogara 31.500 krónum fyrir hverja veiðiferð. Þá telur stefnandi álag á aflahlut ekki rétt. Þá byggir stefnandi á því að samkvæmt launaseðlum dags. 3. og 28. febr. 2005, vegna veiðiferðar sem staðið hafi frá 2. janúar til 3.

febrúar sama ár, hafi heildarlaun stefnanda numið samtals 388.592 krónum. Réttur stefnanda til staðgengilslauna hafi náð til 16. janúar 2005, eða í 15 daga af þeim 33 sem veiðiferðin hafi staðið yfir. Af því sjáist að launagreiðslur til stefnanda tímabilið frá 2.-16. janúar sama ár hafi numið 176.633 krónum ($388.592 * 15/33 = 176.633$). Eins og vegna fyrri veiðiferðarinnar hafi stefndi ekki greitt stefnanda fullt kaup í samræmi við ákvæði 36. gr. sjómannalaga. Stefnandi hafi einvörðungu fengið greiddan aflahlut, álag á hann og orlof þar ofan á, en ekki aðrar kjarasamningsbundnar greiðslur, þ.e. fæðispeninga, starfsaldursálag og hlífðarfatapeninga. Stefnandi telur því að staðgengilslaun stefnanda tímabilið 17. nóvember til 22. desember 2004 hefðu átt að nema 999.583 krónum og sundurliðar stefnandi fjárhæðina þannig að aflahlutur sé 754.467 krónur, 10% álag á aflahlut sé 75.447 krónur, fæðispeningar ($36 * 945$) séu 34.020 krónur, starfsaldursálag sé 6.358 krónur ($5.298 * 36/30$), hlífðarfatapeningar séu 5.518 krónur ($4.598 * 36/30$), fast kaup matsmanns 31.500 krónur og 10.17% orlof 92.273 krónur. Þá telur stefnandi að staðgengilslaun sín tímabilið 2.-16. janúar sama ár hefðu átt að nema 385.254 krónum og sundurliðar stefnandi fjárhæðina þannig að aflahlutur sé 286.586 krónur, 10% álag á aflahlut sé 28.659 krónur, fæðispeningar ($15 * 945$) séu 14.175 krónur, starfsaldursálag sé 2.480 krónur ($5.457 * 15/33$), hlífðarfatapeningar séu 3.473 krónur ($4.736 * 15/33$), fast kaup matsmanns 14.318 krónur ($31.500 * 15/33$) og 10.17% orlof 35.563 krónur.

Stefnandi byggir á því að staðgengilslaun stefnanda á fyrra tímabilinu hefðu átt að nema 999.583 krónum en veikindalaun hennar hafi einvörðungu numið 495.253 krónum. Gerir stefnandi því kröfu um mismuninn, 504.330 krónur. Með sama hætti gerir stefnandi kröfu um mismun vegna síðara tímabilsins eða 208.621 krónur ($385.254 - 176.633$). Heildarkrafa stefnanda er því 712.951 króna.

Stefnandi segir ljóst að á hinu tveggja mánaða tímabili hafi henni borið að fá öll þau laun greidd sem fylgt hafi stöðu háseta/matsmanns um borð í skipinu og breyti engu um þá niðurstöðu að umrætt skiptimannakerfi hafi verið í gildi um borð í skipinu.

Stefnandi vísar um lagarök til ákvæða sjómannalaga nr. 35/1985, aðallega á 6. og 36. gr. laganna, meginreglu vinnuréttar um greiðslu verkkaups og fordæmis Hæstaréttar. Þá er byggt á ákvæðum í kjarasamningi milli Landssambands íslenskra útvegsmanna og Sjómannasambands Íslands. Dráttarvaxtakrafa er byggð á 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 og krafa um málskostnað er reist á 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi byggir á því að uppgjör við stefnanda hafi verið í samræmi við ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga og kjarasamning aðila, grein 1.21. Stefndi telur málið fjalla um það hvort stefnandi eigi rétt til þess að fá laun í veikindaforföllum með sama hætti og hefði hún gegnt 100% stöðu háseta um borð í skipinu, þ.e. verið rétt og skylt að fara allar veiðiferðir skipsins. Telur stefndi stefnanda fara fram á það að algerlega verði litið fram hjá þeirri staðreynd, sem hún þó viðurkenni í stefnu, að hún hafi gegnt einni stöðu háseta um borð í skipinu á móti öðrum, sem átt hafi jafn mikinn rétt og hún til að fara helming allra veiðiferða með skipinu.

Stefndi hefur lagt fram yfirlit yfir launagreiðslur fyrir þrjár veiðiferðir á tímabilinu 7. október 2004 til 3. febrúar 2005, en þar kemur fram að stefnandi hafi verið í fríi í fyrstu veiðiferðinni, en fengið

greiddar 446.608 krónur fyrir hana, en hinn hásetinn hafi fengið greiddar 494.729 krónur. Í annarri veiðiferðinni hafi stefnandi verið veik en fengið greiddar 495.253 krónur en hinn hásetinn, sem þá var í fríi, hafi fengið greiddar 430.398 krónur. Fyrir síðustu veiðiferðina frá 2. janúar til 3. febrúar 2005 hafi stefnandi fengið greiddar 388.592 krónur en hinn hásetinn 435.302 krónur. Stefndi telur ágreiningslaust að réttur stefnanda til veikindalauna geti ekki náð lengra en til 19. janúar 2005. Stefndi telur að stefnandi hafi í umræddum janúartúr ekki verið í vinnu eða ekki með vinnuskyldu, enda aðeins ráðin til að fara annan hvern túr með skipinu.

Stefndi telur nauðsynlegt að hafa í huga grundvallarrök að baki reglunum þegar ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaganna séu skýrð. Reglur um að launþegar skuli í ákveðinn tíma njóta fullra launa í forföllum vegna veikinda eða slysa byggja á sjónarmiðum um samhjálp og séu gerðar til að tryggja fjárhagslegt öryggi starfsmanna. Deila megi um hversu háar slíkar bætur skuli vera eða hversu lengi starfsmaður eigi að njóta þeirra og hafi sú niðurstaða fengist að verkamenn og sjómenn skyldu eigi missa neins í af launum sínum í hverju sem þau eru greidd, landverkamenn í einn mánuð en sjómenn í tvo mánuði. Hafi þessi regla verið nefnd staðgengilsreglan og bæturnar staðgengilslaun. Stefndi telur rétt viðkomandi ekki ráðast af launum staðgengils, heldur eigi sjómaðurinn rétt á að fá þau laun sem hann hefði fengið ef veikindi eða slys hefðu ekki komið í veg fyrir að hann gæti gegnt starfi sínu áfram. Stefndi telur koma skýrt fram í greinargerð með frumvarpinu og á umræðum á Alþingi að skýra beri 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga svo að ekki sé beinlínis ætlast til þess að menn græði fjárhagslega á veikindum, heldur að þeir verði ekki fyrir tapi. Stefndi telur það grundvallarreglu í vinnurétti að launþegi eigi ekki að hagnast á slysi eða veikindum á kostnað vinnuveitanda síns. Þá telur stefndi löggjafann ekki hafa heimild til þess að kveða á um skyldu vinnuveitanda til að greiða starfsmanni sínum bætur, sem séu hærri en umsamin laun. Þá verði að skýra ákvæðið með hliðsjón af grunnreglunni og með það í huga að löggjafanum sé óheimilt að mismuna vinnuveitendum með svo grófum hætti að einn afmarkaður og þröngur hópur þeirra, útgerðarmenn skipa, skuli gert að greiða launþegum sínum ekki aðeins bætur fyrir launamissi í tiltekinn tíma, heldur greiðslur umfram sannanlega töpuð laun, þ.e. sérstaka þóknun eða aukagreiðslur vegna veikinda sem séu miklu hærri en þau laun sem launþeginn hefði getað unnið sér inn óforfallaður. Verði að gera kröfu til þess að frávík frá meginreglunni komi fram með skýrum hætti í texta laganna og að færð væru fram gild rök fyrir slíku frávíki í greinargerð. Hvorugu hafi verið fyrir að fara við setningu laganna. Stefndi telur liggja fyrir að stefnandi hafi verið í hálfu starfi. Hún hafi fengið greidd laun í veikindum sínum miðað við þau laun sem hún hefði fengið ef hún hefði ekki veikst. Geti stefnandi að mati stefnda ekki átt rétt á frekari launum og því beri að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Stefndi telur að fullt samkomulag hafi verið með aðilum um uppgjör við stefnanda. Hafi stefnandi talið sig eiga aðrar og frekari kröfur á hendur stefnda hafi henni borið að gera þær strax í upphafi og það sé fyrst með málshöfðun þessari sem stefnandi setji fram kröfur um leiðréttingu. Fyrir liggja að stefnanda hafi verið kunnugt um þessar kröfur þar sem lögmaður hennar hafi gert áskilnað um frekari bætur í bréfi dags. 17. febrúar 2006. Stefnandi hafi kosið að fallast á þær kröfur sem fram hafi komið í bréfi lögmanns hennar og hafi stefndi mátt treysta því að um fullnaðaruppgjör væri að ræða og hafi stefnandi því tapað rétti til að hafa þær uppi síðar, hvað þá sjö mánuðum síðar. Hafi hún með tómlæti sínu firrt sig rétti til frekari greiðslna, hafi sá réttur yfirhöfuð verið til staðar.

Stefndi segir ekki rétt að með uppgjöri til stefnanda hafi verið fallist á þau rök sem málatilbúnaður hennar byggir á. Hafi uppgjörið byggst á sjónarmiðum um rétta túlkun á ákvæðum 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga á rétti til forfallalauna. Stefndi telur rétta túlkun þá að sjómaðurinn fái ekki forfallalaun þann tíma sem hann sé sannanlega ekki með vinnuskyldu eða vegna túra sem hann sé ekki ráðinn til að fara. Með þessu sé tryggt að réttarstaða sjómanna sem forfallist við vinnu sé sú sama og þeirra sem forfallast í launalausum leyfi eða milli veiðiferða og einnig að sjómaður hagnist ekki á því að forfallast frá vinnu.

Verði talið að í 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga felist réttur til handa stefnanda til að fá slysa- eða veikindalaun sem séu hærrí en þau laun sem hún hefði notið óforfölluð, byggir stefndi á því að sýkna beri með vísan til þess að ákvæðið brjóti gegn 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. 1. gr. laga nr. 62/1994. Þá telur stefndi slíka niðurstöðu brjóta í bága við 65. gr. og 72. gr. stjórnarskrárinnar. Stefndi byggir á því að um sé að ræða inngrip í eignarrétt vinnuveitenda og tilfærslu á peningalegum verðmætum frá þeim til launþega við þær aðstæður. Hafi verið um það almenn sátt að það falli undir heimildir löggjafans að setja almenn lög um bætur fyrir launamissi í veikinda- og slysaforföllum. Við slíka lagasetningu verði löggjafinn að gæta að jafnvægi milli hagsmuna vinnuveitenda og launþega og jafnfram að slík inngrip séu almenn og vinnuveitendum sé ekki mismunað nema fyrir liggja rök sem standist þann mælikvarða að mismununin sé málefnaleg og í þágu almannahagsmuna. Stefndi telur það almenna reglu vinnuréttar að launþegar eigi ekki að hafa fjárhagslegan hag af veikindum sínum og hafnar því að hægt sé að finna því stoð eða réttlætingu að launþegi fái hærrí greiðslur fyrir veikindi frá vinnuveitanda en sem svari til launamissis hans, hvað þá tvöföld laun í veikindaforföllum eins og grunnsjónarmið stefnanda byggir á.

Stefndi mótmælir vaxtakröfu stefnanda og telur að vexti ætti í fyrsta falli að dæma frá dómsuppsögudegi. Verði ekki á það fallist krefst stefndi þess að vextir verði ekki dæmdir fyrr en frá 13. október 2006, sbr. 3. mgr. 5. gr. laga nr. 38/2001.

Stefndi vísar um málskostnað til 130. gr. laga nr. 91/1991.

Niðurstaða.

Stefnandi gegndi frá árinu 1996 stöðu háseta á skuttogaranum Snorra Sturlusyni VE-28 sem stefndi á og gerir út. Samkvæmt gögnum málsins hefur hún verið frá vinnu síðan í október 2005 vegna frítímaslyss, en þá mun hún hafa fótbrotnað og slitið liðbönd. Stefnandi var einnig óvinnufær tímabilið 1. nóvember 2004 til 19. janúar 2005 vegna aðgerðar á höndum. Stefndi hefur greitt stefnanda staðgengilslaun í tvo mánuði vegna þessa, með réttum hætti að því er stefnandi taldi við móttöku uppgjörs. Stefnandi mun hafa leitað sér lögmannsaðstoðar í febrúar 2006 vegna frítímaslyssins og mun henni þá verið tjáð að samkvæmt sjómannalögum ætti hún rétt til slysa- og veikindakaups, þ.m.t. fullra launa, staðgengilslauna, fyrstu tvo mánuðina eftir slys. Segir stefnandi sér þá hafa orðið ljóst að veikindalaun hefðu ekki verið rétt gerð upp vegna óvinnufærni hennar í kjölfar handaraðgerðarinnar.

Stefndi gerði upp laun við stefnanda vegna þessara veikindaforfalla í desember, janúar og febrúar 2005 og heldur stefndi því fram að uppgjörið hafi verið í samræmi við þau ákvæði 1. mgr. 36. gr. sjómannalaga að skipverji sem verði óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla meðan á

ráðningartíma stendur, skuli ekki missa neins í af launum sínum í hverju sem þau eru greidd svo lengi sem hann sé óvinnufær, þó ekki lengur en tvo mánuði. Ekki liggur annað fyrir en að stefnandi hafi tekið við uppgjöri veikindalauna án nokkurs fyrirvara eða athugasemda. Það er fyrst með bréfi lögmanns stefnanda til stefnda 17. febrúar 2006 sem gerð er krafa um vangreitt slysakaup vegna fótbrotsins og jafnframt gerður áskilnaður um leiðréttingu á veikindalaunum vegna handaraðgerðarinnar. Mál þetta er ekki höfðað fyrr en 22. ágúst s.l., eða um einu og hálfu ári eftir athugasemdalausá móttöku launauppgjörs af hálfu stefnanda. Hefur stefnandi með þessu sýnt af sér stórfellt tómlæti um að halda fram ætluðum rétti sínum og verður stefndi þegar af þeirri ástæðu sýknaður af kröfu hennar.

Rétt þykir að málskostnaður falli niður.

Hjörtur O. Aðalsteinsson, dómstjóri kvað upp dóminn. Dómsuppkvaðning hefur dregist vegna embættisanna en lögmennt aðila töldu endurflutning óþarfan.

DÓMSORÐ:

Stefndi, Ísfélag Vestmannaeyja hf., skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Ágústu Hólm Jónsdóttur, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.